

Szentháromság ünnepe után 19. vasárnap

► Mt 9,1–8

Élni Isten álmát – kegyelemből!

A vasárnap jellege

A Szentháromság ünnepe utáni 19. vasárnap szer-
vesen tagozódik azon vasárnapok sorába (a 10.
vasárnaptól a 23.-ig terjedő időszakban), ame-
lyeknek üzenete az egyház fejlődése és isteni erői-
nek kibontakozása. Ez a folyamat azonban – aho-
gyan textusunk is rávilágít – küzdelmes Krisztus
követőinek az életében: régi és új egymás ellen
való harca, egymással való viaskodása ugyanis
meghatározó e földi élet minden napján.

Igehirdetési alapigénk (a vasárnap evangéliu-
ma) a Krisztus által gyakorolt bűnbocsánatot és
az ebből fakadó radikális életújulást helyezi fi-
gyelmünk fókuszába. Nem valami elvont teoló-
giai fogalomként jelenik meg számunkra a bű-
nök bocsánata ezen a vasárnapon, hanem egy át-
élhető, egészen személyes történeten keresztül: az

igehallgató, ígére figyelő gyülekezetet hálával és
örömmel töltheti el az a felismerés, mely szerint
a kegyelem megtapasztalása, átélése adott lehe-
tőség a jelenben. A kegyelem elfogadása által új
élet születik minden időben! Ezt hirdeti az epis-
tola is (Ef 4,17–18) az ó- és új ember életfelfogá-
sa, gondolatai és napi cselekedetei között lévő kü-
lönbségek hangsúlyozásával.

Amit a textusról tudni kell

A Máté által rögzített történet túlmutat önmagán:
a szerző ugyanis egy konkrét gyógyítási történe-
tet felhasználva arról is tájékoztatást ad – tudatos
állásfoglalás ez –, hogy Jézus ténykedése, az egész
„jelenség” egyáltalán nem nyerte el a korabeli elit
értelmiség, a farizeusok tetszését, sőt. A farizeusi

elutasítás oka elég egyértelmű (lásd Mt 9,9–17): nem tudnak mit kezdeni azzal a ténnyel, hogy Jézus nem egyszerűen Isten kegyelmének a közvetítőjeként jelenik meg az emberek között, hanem ennél jóval tovább megy: kegyelmet ad, azaz voltaképpen Isteni attribútumokkal felruházott személyként tekint önmagára. Úgy szól és tesz, mintha maga Isten lenne jelen cselekedeteiben és szavaiban.

Az istenkáromlás ténye nyilvánvaló, már csak az ürügyet kell megtalálni annak érdekében, hogy a jól megszokott és kényelmesen berendezett kultusz ismét a kellő tekintéllyel és határozottsággal dönhessen el: mi az Istentől való, és mi nem az. Kortörténeti ismereteink szerint a jeruzsálemi felsőpapság Jézus megjelenése által saját létét, biztos és jól jövedelmező egzisztenciáját látta veszélyeztetve – érhető hát aggodalmuk, minden igyekezetükkel a *status quo* megőrzésére törekedtek. Ezért is érdekes, hogy Máté ebben a történetben – előrevetítve a későbbieket – már a „vidéki” értelmiség Jézus elleni fellépéséről is tudósít. Tudatos szerkesztéssel majd fokozódik ez a feszültség egészen a papi hierarchia csúcsáig.

Helyszínét tekintve maga az esemény Kapernaumban játszódik, Jézus a „maga városában”, azaz szűkebb páttriájában van, így érthető a nagy tolongás körülötte. A Jézus körüli tömegről Máté nem tesz említést, de Márk elbeszéléséből tudjuk: olyan nagy volt a tömeg, hogy a bénát barátai nem tudták Jézus közelébe vinni, ezért megbontják az épület tetejét, és köteleken engedik le barátjukat – filmszerű jelenet.

A perikópa megértése

Teológiai álláspontját Máté mesteri szerkesztéssel, finom utalásokkal tárja a figyelmes olvasó elé: nem magyarázza a történeteket, azonban az elbeszélés módja, stílusa, felépítése önmagában állásfoglalás a sorok között olvasni tudók számára.

Jézust nem a magatehetetlenül fekvő beteg hite, hanem az őt cipelő barátainak a hite indítja cselekvésre. Nem támaszt semmilyen feltételt, nem ír elő semmilyen „tennivalót” az előtte fekvő ember számára, csak arra kéri, hogy bizzon őbenne, bizzon Istenben. Jézus tapintatára, irgalmára utal az a tény, hogy e felszólítás után nem kérdez vissza (lásd a liturgiánkban szereplő „ellenőrző kérdéseket”). A döntés szabadságát Jézus meghagyja, elfogadva és tisztelve az előtte bénán fekvő embert.

Mellékszál, de érdemes elgondolkodni azon, hogy miközben oly sokat hallunk az emberi méltóságról, hogyan vigyázott Jézus ennek az embernek a méltóságára. Nem hangzatos nyilatkozatokra lenne ma sem szükség, hanem erre a jézusi odafordulásra a másik emberhez. A gyógyulás reményében nyilván bármilyen válasz elhangzott volna – Jézus pontosan ezt a látványelemet mellőzi, az isteni kegyelemből nem csinál showműsort.

A meggyógyított emberről Máté tudósításából nem tudunk meg szinte semmit. Nem tudjuk, hogy születésétől fogva volt-e béna, vagy valamilyen betegség, esetleg baleset következtében vesztette el egészségét. Azt azonban tudjuk, hogy mit gondoltak róla: bénasága, betegsége *következmény*. Vagy a szülei vétkeztek, és azért született bénán, vagy pedig ő bántotta meg az Istent, aki válaszként betegséggel, bénasággal sújtotta. Jézus korában általános és elfogadott volt az a fajta kazuisztikus gondolkodás, mely szerint közvetlen és bizonyított összefüggés van az egyén sikere, gazdagsága, jó hírneve és kegyes, istenfélő élete között. Pontosan ugyanígy gondolkodtak ennek a fordítottjáról is: ha egy bénát láttak ágyában feküdni, egyértelmű volt a hitetlensége.

Jézus ἀφίενται kijelentése (praes. mediopassivum ind. pl. 3.) úgy is fordítható, hogy „éppen megbocsáttatnak” vagy „megbocsátást nyernek”. Vagyis ott és akkor *történik* a megbocsátás, a ki-mondott szóval egy időben.

A keresett ürügy, a kétségbevonhatatlan indok, amellyel Jézust félre lehetett állítani, adva

volt. Már csak az alkalmas időpont és a helyszín hiányzott ahhoz, hogy végleg megszabaduljanak ettől a vidéki rabbitól, aki Istennek képzeletét. Hangot is adnak véleményüknek.

Csak hogy Jézus párbeszédbe elegyedjen az öt vádlókkal, tudja, hogy milyen szándék, gondolat lakik szívében. Vissza is kérdez (mi könnyebb?), de kérdésére nem érkezik válasz. Egyfajta illuzióként arra vonatkozóan, hogy milyen hatalommal is cselekszik, felszólítja a földön fekvő bénát: „*Kelj fel, vedd az ágyadat, és menj haza!*” A felszólítás és az abból következő esemény (felkelt, és hazament) nem öncélú, hanem egy ténynek az alátámasztása: aki itt megszólalt, isteni hatalommal rendelkezik függetlenül attól, hogy mit gondolnak vagy hisznek róla a jelenlévők.

A hirdetett kegyelem láthatóvá, nyilvánvalóvá vált egy bűnösnek hitt ember életében. Az értelmiség elnémult, a tömeget félelem fogta el. Jézus tette az isteni szuverenitás immanens megnyilvánulásként értelmezendő az olvasó számára, de legyünk megértőek azokkal, akik szem- és fültanúi voltak mindennek: sokuk számára egyáltalán nem „állt össze”, hogy mi is történt. Ne csodálkozzunk a tömeg reakcióján, inkább arra a kérdésre keressük a választ, hogy ránk, a mi életünkre hogyan hat ez a történet.

Igehirdetési vázlat

Ok és okozat: az emberi logika zsákutcaja

Mióta ember az ember, igyekszik magyarázatot találni nagyjából mindenre: az égi jelenségektől kezdve az állatok viselkedésén át az emberi természet minden rejtelmére kellett valamilyen válasz. E mögött a szándék mögött volt egy elvárás: ha meg tudom magyarázni, ami előttem van, akkor lényegileg elvégeztem a dolgom. Konkrét példánknál maradva, ha egy ember béna, akkor ennek a nyilvánvaló oka, hogy bűnös. Ok és okozat összefüggésében értelmezve és szemlélve a világot nagyon sok minden leegyszerűsödik, mondhat-

ni automatizálódik. Nem véletlen ennek a fajta gondolkodásnak a népszerűsége: a nyilvánvaló előnyökhöz képest járulékos veszteség, hogy sok esetben elvész az ember. Az ember lesz a törvénytől és nem a törvény az emberért.

Isten sorrendje más

Kis túlzással kijelenthetjük, hogy Jézussal szemben annyi elvárás fogalmazódott meg, ahány emberrel találkozott: látták benne az ácsot, a tanítványait együtt élő vándorrabbit, a hős hadvezért, a csodadoktort stb. Ma is sokan keresik Jézusban a legjobb barátot vagy az egzotikus tanítót, akinek a „gondolatai” nagyon jól megférnek a könyvespolcon a spirituális guruk szövegeivel együtt.

Jézus valódi korszakváltást hozott, csak nem azt és nem úgy, ahogyan várták: évezredek beidegződéseit írja felül azzal, hogy bűnöket bocsátott meg. Isten meglepő igazságát, a feltétel nélküli ingyen kegyelmet hozta el ebbe a világba, felborítva annak jól megszokott, logikusan felépített rendjét. A maga korában ez értelmezhetetlen volt – nem is tudták értelmezni: istenkáromlás vádjával keresztre feszítették.

Az Isten számára az első nem az ok, hanem a bűnbocsánat. Mindegy, hogy mi volt és hogy volt. A feltétel nélküliség végképp értelmezhetetlenné teszi Isten embert mentő irgalmát az emberi logika számára. Egyszerűen szétfeszíti az emberi gondolkodás határait az a szeretet, amellyel Isten belépett a világba Jézus Krisztus által. Nem megérteni, nem megmagyarázni kell, hanem *átélni*.

Elvárások sűrűjében éljük mindennapjainkat, talán éppen ezért ennyire felszabadító, üdítő azt hallani újra meg újra: Isten olyannak és úgy fogad el, amilyen vagy itt és most. Egy rövid szerepjáték erejéig érdemes eljátszani a gondolattal: milyen érzés Jézus előtt feküdni, hosszú-hosszú évek mozdulatlanságának a súlyával minden egyes idegvégződésben. Vajon milyen érzés lehet felállni, érezni a csikorgó kavicsokat, lehajolni egy szál virágért...

Jézus nem azzal kezdte és ma sem azzal kezd egy élet megváltoztatását, hogy elkezd egy alapos, múltban történő leltározást. Nem a test gyógyítása az első, bármennyire is kézenfekvő lenne ez egy bénán fekvő ember esetében! Más a sorrend: az első szó – ebben a történetben is – a bűnbocsánaté. A gyógyulás, az új élet ebből fakad, ezzel kezdődik.

Kockázatos szeretet

Isten feltétel nélküli szeretete, bűnbocsánata kétségkívül kockázattal jár. Nem az ember számára – Isten számára. Vissza lehet élni ezzel a szeretettel? Igen, és sokan vissza is élnek vele: Isten megbocsát, az a dolga. Bár úgy tűnik, hogy sok esetben kudarcot vall próbálkozása, embert mentő igyekezete, Isten álma végül valósággá válik, nem emberi távlatokban gondolkodik. Az új élet Isten mindent megelőző bűnbocsánata által kezdődik, de az is lehet, hogy már réges-régen elkezdődött, csak még nem érkezett el a gyümölcsstermés ideje. Istennek nemcsak a logikája más, hanem az időhöz való viszonya is!

Nincsen „de”

A legtöbbször ott rontjuk el, hogy miután meghallgatjuk az Isten végtelen szeretetét és irgalmát hirdető igeszakaszokat, történeteket, elkezdjük őket magyarázni, és körülbástyázzuk őket emberi logikánk szilárd építményével. Általában úgy szokott ez történni, hogy mondataink első felében egyetértünk az elhangzottakkal, majd fölülírjuk az egészet: igen, de...

Balikó Zoltán frappánsan foglalja össze a lényegét: „Ha a bűnbocsánat elé vagy melléje teszel bármit, nem történik semmi.” Egyszerűen csak hirdessük annak a kegyelemnek, annak a bocsánatnak az örömhírét, amely ránk bízott, és a többit bízzuk Istenre.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Kötelező: Ef 4,17–28

Fakultatív: 2Móz 34,1–10

Énekek

EÉ 446, 265

Illusztrációk

GONDOLAT

Irodalmi példaként említhető Dosztojevszkij híres regényének, *A Karamazov testvéreknek* az alapgondolata: az ember legnagyobb nyomorúsága nem testi, hanem lelki. A valódi gyógyulás a bűnbocsánattal kezdődik. Pontosan ez történik textusunkban is: a bénát testi gyógyulásért viszik Jézushoz, de ő először a bűnétől szabadítja meg – csak ezután következik a testi gyógyítás.

Felhasznált és ajánlott irodalom

BALIKÓ Zoltán 1999. *Isten iskolájában*. Luther-rózsa Alapítvány, Pécs.

CSERHÁTI Sándor 2012. *Az Újszövetség teológiája*. Luther Kiadó, Budapest.

DOSZTOJEVSKIJ, Fjodor Mihajlovics 1977. *A Karamazov testvérek*. Ford. Makai Imre. Európa Könyvkiadó, Budapest.

JÁNOSSY Lajos 1944. *Az egyházi év útmutatása*. Szerzői kiadás, Sopron.

KARNER Károly 1935. *Máté evangéliuma*. Keresztény Igazság, Sopron.

RAVASZ László 1991. *Az Újszövetség magyarázata*. 1. köt. Református Zsinati Iroda, Budapest.

JAKUBINYI György 1991. *Máté evangéliuma*. Szent István Társulat, Budapest.

■ SZABÓ SZILÁRD